

Teoretični uvod

Kaj vsebuje zbirka orodij

Ta zbirka orodij je multimedijски izdelek, namenjen usposabljanju učiteljev in učiteljic o medijih in medkulturni vzgoji ter podpora aktivnostim demokratičnega državljanstva v šoli in v družbi na splošno. Sestavljajo ga tri med seboj prepletene komponente:

A. sklop smernic za vključujoče in situacijsko učenje;

B. šest učnih scenarijev; ter

C. izobraževalni dokumentarni film.

A. Smernice za vključujoče in situacijsko učenje

Smernice za vključujoče in situacijsko učenje sestavljajo niz priporočil za oblikovanje aktivnosti pri medijski vzgoji in vključujočem medkulturnem izobraževanju v sodobni družbi. OsredinjenE so na tri ključne koncepte: razumevanje medijev in medkulturnih odnosov v sodobni družbi; izražanje (z mediji ali brez njih) v večkulturnih kontekstih, pa tudi samovrednotenje; vključevanje v proces izgradnje skupnosti in kritično sodelovanje v demokratičnem življenju šole.

B. Učni scenariji

Šest učnih scenarijev predstavlja šest različnih poti, ki jim lahko učitelji in učiteljice sledijo pri izobraževanju o medijih in medkulturnem izobraževanju. Vsak scenarij vključuje pet ali več učnih enot, ki jih je mogoče uporabljati tudi posamezno. Učni scenariji obsegajo več virov (tj. multimedijске vsebine, delovne liste in vaje za medijsko produkcijo) za izvajanje aktivnosti v razredu. Sledi kratak opis vseh šestih učnih scenarijev:

- 1) Učni scenarij Vsi smo enako drugačni!** je namenjen ozaveščanju mladih o tem, kako mediji reprezentirajo resničnost in obravnavajo radikalizacijo. Dijaki in dijakinje izdelajo plakate s slogani za odprto in nediskriminatorno družbo.
- 2) Učni scenarij Z lastnimi besedami** je namenjen ozaveščanju mladih o propagandi in rasizmu v politiki in družbi ter spodbujanju njihovih sposobnosti pri izražanju svojih mnenj o teh vprašanih v video izjavah.
- 3) Učni scenarij Kljubujte nasilju in igrajte svoje pravice** je namenjen spodbujanju mladih k razumevanju različnih uporab in oblik nasilja v videoigrah in filmih ter tudi k vzpostavljanju ogrodka za mlade državljanke in državljane za kljubovanje nasilju – zlasti nasilju nad prikrajšanimi in marginaliziranimi posamezniki in posameznicami ali družbenimi skupinami – v svoji šolski skupnosti in širše v vsakdanjem življenju. Dijaki in dijakinje zasnujejo videoigre o človekovih pravicah.
- 4) Učni scenarij Kritično razmišljanje o reprezentacijah »drugih« v poročanju na videoposnetkih** je namenjen spodbujanju kritičnega razumevanja novic, zlasti z obravnavo lažnih novic, ki se širijo prek platform družabnih omrežij o etničnih in kulturnih manjšinah. Spodbuja in krepi zmožnosti dijakov in dijakinj za izražanje alternativnih pripovedi z ustvarjanjem videoposnetkov in s poročanjem.
- 5) Učni scenarij Migracije v medijskih naracijah in digitalnem pripovedovanju zgodb** mladim ponuja kritične okvire in znanja za razumevanje različnih medijskih reprezentacij in življenjskih situacij v zvezi z migracijami. Poleg tega je njegov cilj pri dijakih in dijakinjah razvijati alternativne medijske pripovedi o migracijah s pomočjo tehnike digitalnega pripovedovanja zgodb.
- 6) Učni scenarij Gradimo raznoliko in demokratično skupnost** mlade opremlja s spretnostmi in znanji za življenje v večkulturni družbi ter spodbuja njihov angažma za medkulturno razumevanje. Posebno pozornost nameni raznolikosti v razredu, šoli in lokalni skupnosti, ki jo dijaki in dijakinje spoznavajo s produkcijo radijskega podcasta.

C. Izobraževalni dokumentarni film

Izobraževalni dokumentarni film je avdiovizualna razlaga, kako je mogoče medijsko izobraževanje poučevati v medkulturnih kontekstih kot sredstvo za spodbujanje demokratičnih in vključujočih državljskih praks. Film temelji na video dokumentiranju testiranja treh učnih scenarijev v izobraževalni praksi in je razdeljen v tri video kapsule, od katerih je vsaka namenjena predstavitvi enega od treh ključnih konceptov projekta MEET (tj. razumevanje, izražanje in angažiranje). Posamezne kapsule so povezane z naslednjimi učnimi scenariji: Kljubujte nasilju in igrajte svoje pravice v Italiji (ključni koncept: razumevanje); Z lastnimi besedami v Nemčiji (ključni koncept: izražanje); in Gradimo raznoliko in demokratično skupnost v Sloveniji (ključni koncept: angažiranje). Izobraževalni dokumentarec vključuje tudi video predstavitev, ki se osredinja na splošno sprejeti pristop poučevanja.

Kakšno je teoretično ozadje te zbirke orodij?

MIEF

Pedagoško ozadje učnih scenarijev je Ogradje za medijsko in medkulturno poučevanje (Media and Intercultural Education Framework – **MIEF**). Gre za teoretično orodje, ki je bilo razvito za podporo učiteljem in učiteljicam pri ugotavljanju ustreznih kompetenc za poučevanje medijske vzgoje v medkulturnem kontekstu in za ustrezno oblikovanje aktivnosti v razredu. Združuje raziskovalne tradicije izobraževanja o medijski pismenosti in medkulturnem izobraževanju. Obe tradiciji obsegata spodbujanje demokratičnih državljskih praks.

Izobraževanja za medijsko pismenost

Študije s področja **izobraževanja za medijsko pismenost** so pokazale, da je treba spodbujati zlasti kompetenci kritičnega razumevanja medijev in ustvarjalne medijske produkcije. V tem pogledu so glavni cilji vzgoje za medijsko pismenost spodbujati analizo medijev glede na njihove ekonomske, socialne in ideološke razsežnosti ter podpreti ustvarjalne prakse medijske produkcije za aktivno vlogo mladih v sodobni družbi.

Medkulturne vzgoje

Študije **medkulturne vzgoje** zagovarjajo priznanje posledic, ki jih imajo etničnost, spol in razred na razmerja moči v družbi in na življenje ljudi, pa tudi sodelovanje državljanov v demokratičnem življenju, zlasti s praksami medkulturnega dialoga, kulturnega decentriranja, vključevanja v proces izgradnje večkulturne skupnosti ter v prizadevanjih za pravičnost in socialno pravičnost.

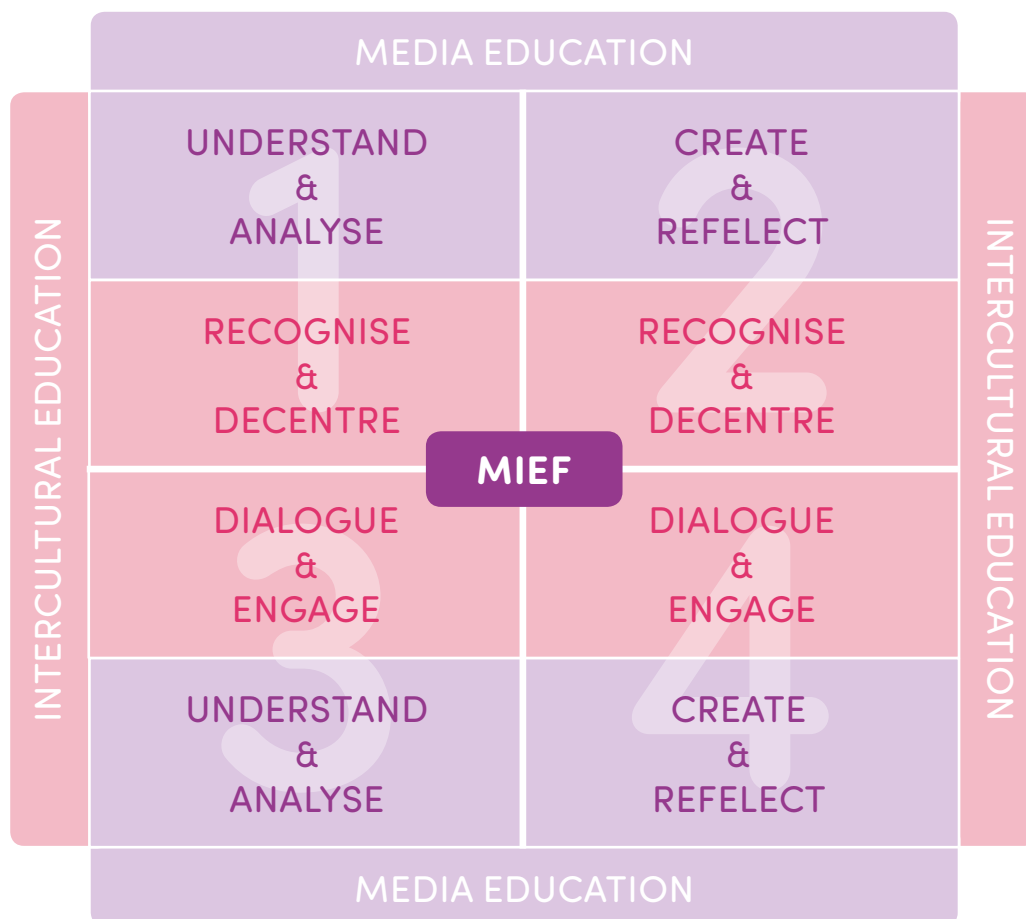
MIEF opredeljuje štiri področja kompetenc, ki odražajo in povezujejo omenjena medijska in medkulturna pedagoška prizadevanja. Slednje lahko povzamemo s pari ključnih ukrepov, povezanih z medijsko vzgojo in medkulturnim izobraževanjem. Natančneje, ključni ukrepi medijske vzgoje so:

- razumeti in analizirati ter
- ustvarjati in reflektirati

Ključne prakse medkulturnega izobraževanja pa bi lahko strnili v naslednji dvojici:

- prepoznati in decentrirati ter
- pogovarjati se in sodelovati

Slika 1 predstavlja, kako je vsak okvir rezultat kombinacije parov ključnih akcij.

Slika 1. Ogradnje za medijsko in medkulturno poučevanje

- **Okvir 1** združuje »razumeti in analizirati« s »prepoznati in decentrirati«. Primer izobraževalnega cilja v tem okviru je: poiskati (ne)zastopane glasove in stališča v medijih.
- **Okvir 2** povezuje »ustvarjati in reflektirati« s »prepoznati in decentrirati«. Primer izobraževalnega cilja v tem okviru je: prepoznati, da so lahko javnosti različne, vključno s socialnimi, kulturnimi in spolnimi razlikami.
- **Okvir 3** spaja »pogovarjati se in sodelovati« z »razmeti in analizirati«. Primer izobraževalnega cilja v tem okviru je: sporočite svoja mnenja in spoštujte mnenja drugih, bodite odprti za kritiko.
- **Okvir 4** križa »pogovarjati se in sodelovati« z »ustvarjati in reflektirati«. Primer izobraževalnega cilja v tem okviru je: zagovarjati medkulturne vrednote in socialno pravičnost prek lastnih medijskih praks.

Poleg tega vsak okvir kaže specifične kompetence (ali izobraževalne cilje).

Smernice za vključujoče in situacijsko učenje MEET

S prehodom od izobraževalnih ciljev na strategije učenja je MEET za podporo vključujočega učenja sprejel **Univerzalni model za učne smernice**, ki so prilagojene **socio-kulturnim teorijam učenja**. S sprejetjem teh smernic si je MEET prizadeval združiti vzgojo za medijsko pismenost z vključujočimi strategijami poučevanja in učenja, s čimer zagotavlja pravičnost in spoštovanje različnosti. Smernice MEET za vključujoče in situacijsko učenje so utemeljene na treh glavnih konceptih, ki so bili že omenjeni zgoraj, in sicer na **razumevanju, izražanju in angažiranju**. Vsak od teh konceptov se nanaša na strategije za spodbujanje razumevanja medijev in medkulturnih odnosov v sodobni družbi, izražanja v večkulturnih kontekstih in vključevanja v proces izgradnje skupnosti in demokratično šolsko življenje.

Kako to zbirko orodij uporabljati?

Učitelji in učiteljice lahko zbirko orodij uporabljajo na tri različne načine, zlasti kot orodje za samoizobraževanje, kot vir za poučevanje in kot orodje za ustvarjanje.

Zbirko orodij je mogoče uporabiti za samoizobraževanje prek raziskovanja treh komponent: branja učnih scenarijev, gledanja izobraževalnega dokumentarca in ob upoštevanju smernic MEET, ki prikazujejo, kako se lahko načela in priporočila izvajajo v praksi.

Zbirka orodij je lahko tudi vir za poučevanje, saj lahko učitelji in učiteljice uporabijo učne scenarije (ali njihove dele) v učilnici, vključno z uporabo delovnih listov in multimedijskih vsebin (na primer slik).

Zbirka orodij lahko služi tudi kot zgled za preoblikovanje rednega pouka medijske vzgoje. V tem smislu lahko na podlagi smernic učitelji in učiteljice oblikujejo nove učne scenarije ali pa si lahko pomagajo s smernicami pri preoblikovanju svojih že pripravljenih učnih scenarijev ter jih tako prilagodijo svojim dijakom in dijakinjam ter specifičnim kontekstom.

Zakaj uporabljati to zbirko orodij

Naj na to vprašanje odgovorijo kar učitelji in učiteljice sami ...

»[...] aktivnosti v razredu so pri meni spodbudile nadaljnjo refleksijo in preizpraševanje načinov poučevanja. To je zelo pripomoglo k preoblikovanju mojega poučevanja in s tem boljše vzpostavljanje stikov med kulturami ter večje upoštevanje raznolikosti.« (Učitelj, Italija)

»Pridobil sem konkretne izkušnje preko spoznavanja novih metod, produkcijo podcasta, ustvarjanje kampanj, medijskih prispevkov [...]« (Učitelj, Slovenija)

»Pri izdelavi lastnih medijskih produktov so dijaki in dijakinje pokazali živahno zanimanje.« (Učiteljica, Nemčija)

»Ko so se učenci poistovetili z različnimi vlogami (med igranjem vlog), so razvili občutek empatije, zlasti do Romov, in ugotovili, da gre za manjšino, ki je tarča predsodkov in stereotipov.« (Učiteljica, Slovenija)

»Delo v skupinah je okrepilo odnose med učenci.« (Učiteljica, Nemčija)

»Dobila sem motivacijo za uporabo medijev pri poučevanju različnih tem.« (Učiteljica, Nemčija)

»Situacija, ko so učenci in učenke v mestnem središču izvajali intervjue, je bila zagotovo močna in se nas je zelo dotaknila; segla je daleč onkraj naših pričakovanj.« (Učitelj, Italija)

»Ta izkušnja je pripomogla k izboljšanju mojega poučevanja medijske vzgoje v medkulturnih kontekstih.« (Učitelj, Italija)

»Že prej sem imel izkušnje [z medkulturnim izobraževanjem], vendar samo s pedagoškega vidika. Izkušnje raziskovalca z [družboslovnim], ki je bil prisoten v razredu, so bile dodana vrednost.« (Učitelj, Slovenija)

»Opazil sem, da je uporaba medijev učencem omogočila, da bolj kot običajno sodelujejo v razredu.« (Učitelj, Italija)

»Pristop je bil informativen, participativen in je spodbujal sodelovanje. Dijake in dijakinje je vodil pri analizi lažnih novic, ki so jih spodbudili k preizpraševanju dosedanjega načina branja in razumevanja novic.« (Učitelj, Italija)

»Dijaki in dijakinje so pokazali več spoštovanja do medkulturnih razlik in so lahko razlikovali med stereotipi in resničnostjo.« (Učiteljica, Nemčija)